

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Кафедра обліку і аудиту

06-02-293М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

та завдання для практичних, лабораторних занять
та самостійної роботи з навчальної дисципліни
«Облікова політика» (практичний тренінг) для здобувачів вищої
освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною
програмою «Облік і оподаткування» спеціальності 071
«Облік і оподаткування» денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково–методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 6 від 02.06.2021 р.

Методичні вказівки та завдання для практичних, лабораторних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Облікова політика» (практичний тренінг) для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Дорошенко О. О. – Рівне : НУВГП, 2021. – 29 с.

Укладач: Дорошенко О. О., к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту.

Відповідальний за випуск: Позняковська Н. М., к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту.

Керівник групи забезпечення спеціальності 071 «Облік і оподаткування»: Позняковська Н. М., к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту.

Зміст

	стор.
Передмова	3
1. Мета і завдання навчальної дисципліни	3
2. Зміст практичних та лабораторних занять	6
3. Завдання до практичних та лабораторних занять	8
4. Індивідуальне навчально-дослідне завдання	27
Список рекомендованої та використаної літератури	28

© Дорошенко О. О., 2021
© НУВГП, 2021

ПЕРЕДМОВА

Метою практичних занять з навчальної дисципліни «Облікова політика (практичний тренінг)» є поглиблення теоретичних знань та набуття навичок практичного їх застосування з метою оцінки можливостей суб'єктів господарської діяльності поряд із регламентованим державою процесом бухгалтерського обліку використовувати елементи самостійності та професійного судження щодо оцінки активів та зобов'язань, методів, підходів до ведення обліку за певними об'єктами залежно від умов функціонування та особливостей діяльності.

Виконання практичних завдань та лабораторних робіт в межах практикуму допоможе здобувачам вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування»: закріпити отримані під час вивчення дисциплін фахового спрямування теоретичні знання, опанувати особливості облікової політики підприємства в розрізі об'єктів обліку, з'ясувати можливості відображення інформації у фінансовій звітності суб'єкта господарювання залежно від різних варіантів ведення обліку, що передбачені обліковою політикою, опанувати практичні аспекти формування облікової політики в розрізі різних об'єктів бухгалтерського обліку та статей фінансової звітності тощо.

Мета цих методичних вказівок – допомогти здобувачам вищої освіти оволодіти основами формування облікової політики суб'єктів господарської діяльності в сучасних умовах господарювання.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Облікова політика (практичний тренінг)» є формування системи знань про облікову політику суб'єктів господарської діяльності, можливості вибору її окремих елементів.

Після вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти такими **загальними та спеціальними компетентностями**:

- ЗК01 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- ЗК04 Здатність працювати автономно
- ЗК08 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- СК02 Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування

- СК04 Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання
- СК10 Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків
- СК11 Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Розподіл годин практичних та лабораторних занять та розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, здійснюється згідно із силабусом (табл. 1, 2).

Таблиця 1

Розподіл годин практичних та лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин практичних занять		Кількість годин лабораторних занять	
		Денна форма	Заочна форма	Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Нормативно-правові та методологічні основи формування облікової політики	2		-	
2.	Тема 2. Особливості формування облікової політики в автоматизованому бухгалтерському середовищі	-		2	2
3.	Тема 3. Формування облікової політики щодо необоротних активів	4	2	4	2
4.	Тема 4. Формування облікової політики щодо оборотних активів	4	2	4	
5.	Тема 5. Формування облікової політики щодо пасивів	2	2	2	
6.	Тема 6. Формування облікової політики щодо доходів, витрат та фінансових результатів	2		2	
7.	Тема 7. Вплив варіантності обліку на фінансову звітність суб'єктів господарської діяльності	2		2	
8.	Тема 8. Організаційні аспекти формування облікової політики	2		2	
Разом		18	6	18	4

Для досягнення цілей та завдань навчальної дисципліни здобувачам потрібно вчасно виконати індивідуальне навчально-дослідне завдання, лабораторні роботи, вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань здобувачів шляхом захисту звіту з ІНДЗ.

Також, здобувач під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання завдань на практичних та лабораторних заняттях, здобувач отримує такі **обов'язкові** бали:

- 18 балів за активність на практичному занятті;
- 27 балів за виконання лабораторних робіт;
- 15 балів за ІНДЗ.

20 балів – модуль 1;

20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Здобувачі можуть отримати **додаткові** бали за: виступ з доповіддю на студентській науковій конференції; участь у науковому конкурсі; публікацію тез доповіді; публікацію наукової статті.

Додаткові бали здобувачам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Модульний контроль відбувається у формі тестування. У тесті 30 запитань різної складності: рівень 1 – 26 запитань по 0,5 бали (13 балів), рівень 2 – 2 запитань по 2 бали (4 бали), рівень 3 – 1 запитання по 3 бали (3 бали). Усього – 20 балів.

Таблиця 2

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1. Поточне тестування та самостійна робота									Модульний контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	ІНДЗ		
2	3	10	10	5	5	5	5	15	40	100

2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Нормативно-правові та методологічні основи формування облікової політики

Нормативно-правове забезпечення облікової політики. Рівні облікової політики. Чинники облікової політики. Зміна облікової політики. Розмежування складових облікової політики та облікової оцінки. Розкриття облікової політики в звітності: підходи міжнародних та національних стандартів. Особливості облікової політики в державному секторі. Альтернативні варіанти обліку за об'єктами. Поріг суттєвості.

Рекомендована література: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

Тема 2. Особливості формування облікової політики в автоматизованому бухгалтерському середовищі

Ключові настройки користувача та програми щодо облікової політики в автоматизованому середовищі «1С: Бухгалтерія для України». Варіанти настройки обліку необоротних активів. Варіанти настройки обліку оборотних активів. Варіанти настройки обліку пасивів. Варіанти настройки обліку доходів, витрат та фінансових результатів.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 13, 14, 15

Тема 3. Формування облікової політики щодо необоротних активів

Критерії визначення справедливої вартості основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів. Методи нарахування амортизації основних засобів. Порядок проведення переоцінки основних засобів. Порядок формування облікової політики щодо нематеріальних активів та інших необоротних активів. Облікова політика щодо інвестиційної нерухомості. Облікова політика щодо нематеріальних активів та гудвілу. Облікова політика щодо довгострокових біологічних активів. Облікова політика щодо довгострокових інвестицій та дебіторської заборгованості.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11

Тема 4. Формування облікової політики щодо оборотних активів

Складові облікової політики щодо запасів. Оцінка запасів при вибутті. Облік транспортно-заготівельних витрат. Класифікація запасів. Облікова політика щодо визнання та оцінки дебіторської заборгованості. Класифікація та аналітика дебіторської заборгованості. Вибір методу нарахування резерву сумнівних боргів. Облікова політика щодо поточних біологічних активів. Облікова політика щодо поточних фінансових інвестицій. Облікова політика щодо грошей та їх еквівалентів. Облікова політика щодо витрат майбутніх періодів.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11

Тема 5. Формування облікової політики щодо пасивів

Облікова політика щодо капіталу підприємства та розрахунків з учасниками. Порядок формування стартового капіталу. Порядок утворення та використання резервного капіталу. Встановлення порядку вибуття учасників і визначення розміру частки належного їм додаткового капіталу. Визначення бази розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу. Підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку. Порядок виплат, які здійснюються за рахунок прибутку (для державних і комунальних підприємств). Облікова політика щодо зобов'язань підприємства. Класифікація зобов'язань. Методи оцінки зобов'язань в операціях пов'язаних сторін. Облікова політика щодо програм виплат працівникам. Встановлення переліку та складу відстрочених податкових зобов'язань. Облікова політика щодо забезпечень та резервів

Рекомендована література: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11

Тема 6. Формування облікової політики щодо доходів, витрат та фінансових результатів

Елементи облікової політики щодо доходів. Порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг. Порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом. Порядок застосування класу 8 та 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Визначення переліку і складу змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу. Визначення переліку і складу статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).

Рекомендована література: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11

Тема 7. Вплив варіантності обліку на фінансову звітність суб'єктів господарської діяльності

Зміна облікової політики та облікові оцінки. Вимоги до розкриття облікової політики в звітності. Вплив облікової політики на фінансові результати. Вплив облікової політики на показники фінансової стійкості, ліквідності, оборотності та рентабельності.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11

Тема 8. Організаційні аспекти формування облікової політики

Організація роботи бухгалтерської служби. Форма бухгалтерського обліку. Робочий План рахунків бухгалтерського обліку. Форми первинних облікових документів. Порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань. Правила документообігу суб'єктів господарювання.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11

3. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Нормативно-правові та методологічні основи формування облікової політики

Проблемні питання для самостійного опрацювання та обговорення

1. Роль облікової політики та її вплив на фінансовий стан підприємства.
2. Облікова політика як інструмент реалізації економічної свободи підприємств в умовах ринкової економіки.
3. Вплив облікової політики на основні показники діяльності підприємства.
4. Зіставність як вимога якісної характеристики фінансової звітності та облікова політика підприємства.
5. Сучасні проблеми вибору та оптимізації облікової політики в Україні.
6. Розвиток функцій та завдань бухгалтерського обліку та їх вплив на облікову політику.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначити нормативно-правове забезпечення окремих елементів облікової політики, узагальнивши результати дослідження в таблиці:

Елементи облікової політики	Альтернативні варіанти вирішення	Нормативно-правове забезпечення

Завдання 2. Визначити, якому рівню облікової політики відповідають вказані в таблиці чинники :

- міжнародна облікова політика
- міждержавна облікова політика
- державна облікова політика
- галузева облікова політика
- облікова політика підприємства

Таблиця

Чинники облікової політики

Чинники облікової політики	Рівні облікової політики
Умови договорів із кредитними установами	
Рівень розвитку цифрових технологій	
Політичний стан в країні	
Системи та форми розрахунків з дебіторами і кредиторами	
Рівень інтеграції економіки у глобальне економічне середовище;	
Стан автоматизації бухгалтерського обліку на підприємстві	
Економічна ситуація в державі	
Організаційна стурктура управління субектом господарювання	
Рівень гармонізації національних та міжнародних стандартів обліку і звітності	
Нормативно-правове середовище в державі	
Фіскальна політика держави	
Чисельність персоналу	
Форма власності підприємства	
Рівень кваліфікації кадрів	
Організаційно-правова форма підприємства	

Вид діяльності	
Кількість господарських операцій	
Обсяги діяльності	
Особливості організації постачання та збуту;	
Особливості оподаткування виду діяльності;	
Стратегія підприємства	
Технологічні особливості виробництва	

Завдання 3. Визначити за кожним наведеним чинником, чи впливає він на формування облікової політики суб'єкта господарювання. Які із вказаних факторів, що впливають на формування облікової політики, належать до внутрішніх, а які – до зовнішніх?

1. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку
2. Розмір зареєстрованого капіталу суб'єкта господарювання
3. Рівень використання інформаційних систем обліку
4. Вид діяльності підприємства
5. Чесельність персоналу
6. Розміри підприємства
7. Етапи технологічного процесу
8. Вид продукції, що виробляється
9. Організаційна структура управління підприємством
10. Маркетингова політика підприємства
11. Система оподаткування, що застосовується підприємством
12. Стратегія розвитку підприємства
13. Рівень кваліфікації кадрів
14. Економічне становище держави
15. Рентабельність діяльності
16. Обсяги діяльності підприємства

Завдання 4. Визначити, які з наведених способів є елементами облікової політики, а які елементами облікової оцінки; результати оформити у вигляді таблиці.

Таблиця

Елементи облікової політики та облікової оцінки

Способи оцінки або обліку окремих об'єктів	Елементи облікової політики	Облікові оцінки
Методи нарахування резерву сумнівних боргів		
Порядок визнання активів		
Методи калькулювання собівартості продукції		
Порядок оцінки запасів на дату балансу		

Способи обліку незавершеного виробництва		
Порядок визнання зобов'язань		
Порядок оцінки запасів на дату придбання		
Порядок визначення вартісної межі між основними засобами та МНМА		
Способи обліку транспортно-заготівельних витрат		
Порядок визначення строку корисного використання необоротних активів		
Порядок розподілу загальновиробничих витрат		
Методи нарахування амортизації		
Склад статей калькулювання виробничої собівартості		
Методи оцінки запасів при їх вибутті		

Тема 2. Особливості формування облікової політики в автоматизованому бухгалтерському середовищі

Проблемні питання для самостійного опрацювання та обговорення

1. Можливості налаштування облікової політики в різних програмних продуктах автоматизованого бухгалтерського обліку
2. Можливості настройки параметрів облікової політики в системі BAS: Бухгалтерія.
3. Варіанти настройки обліку необоротних активів.
4. Варіанти настройки обліку оборотних активів.
5. Варіанти настройки обліку пасивів.
6. Варіанти настройки обліку доходів, витрат та фінансових результатів.

Лабораторна робота

У системі BAS: Бухгалтерія ознайомитись із ключовими настройками облікової політики підприємства.

Через **Головне меню / Настройки / Облікова політика** визначити можливості вибору елементів облікової політики в розрізі:

- спосіб оцінки матеріально-виробничих запасів;
- параметри оцінки запасів на дату балансу;
- оцінка вартості МВЗ при вибутті в особливих випадках;
- спосіб обліку товарів у роздрібі;
- метод нарахування амортизації;
- збільшення вартості ОЗ на суму поліпшення;
- включення сум дооцінок ОЗ;
- рахунки витрат;

- види діяльності, витрати по яких враховуються на рахунку 23;
 - розрахунок собівартості за плановими цінами;
 - розподіл загально виробничих витрат.
- За результатами лабораторної роботи скласти звіт.

Тема 3. Формування облікової політики щодо необоротних активів

Проблемні питання для самостійного опрацювання та обговорення

1. Назвіть елементи облікової політики щодо основних засобів.
2. Назвіть та охарактеризуйте способи визначення терміну корисного використання основних засобів.
3. Які чинники впливають на вибір методу нарахування амортизації основних засобів.
4. Яким чином відбувається переоцінка об'єктів основних засобів?
5. Назвіть елементи облікової політики щодо нематеріальних активів.
6. Яким чином здійснюється визнання об'єктів основних засобів активами підприємства і який порядок дій при встановленні невідповідності об'єкта основних засобів критеріям активу?
7. Яким чином тривалість операційного циклу підприємства впливає на його облікову політику в частині основних засобів?
8. Який метод нарахування амортизації доцільно використовувати для виробничого обладнання? Відповідь обґрунтуйте.
9. В обліковій практиці переважної більшості підприємств ліквідаційна вартість об'єктів основних засобів визнається на нульовому рівні. Чи суперечить такий підхід чинним нормам П(С)БО? Які причини та наслідки такої практики?
10. Яким чином можна обґрунтувати встановлений рівень ліквідаційної вартості?

Практичні завдання

Завдання 1. Підприємство у серпні 2020 р. придбало сканер для використання в господарській діяльності протягом 3 років за ціною 13200,00 грн., крім того ПДВ – 20 %. У вересні 2020 р. сканер введено в експлуатацію. Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку придбання і введення в експлуатацію сканера, за умови, що відповідно до розпорядчого документу про облікову політику підприємства до малоцінних необоротних матеріальних активів відносять предмети вартістю: а) до 20 000,00 грн.; б) до 10 000,00 грн.

Завдання 2. Підприємство утримує на балансі торговельне обладнання, первісна вартість якого складає 35000,00 грн.; нарахований знос - 13000,00 грн. Чистий прибуток підприємства за звітний період 60000,00 грн. Справедлива вартість торговельного обладнання 28000,00 грн. Торговельне обладнання було реалізовано за ціною – 30000,00 грн. У розпорядчому документі про облікову політику підприємства визначено щорічне зарахування дооцінки основних засобів при їх вибутті до складу нерозподіленого прибутку підприємства.

Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку результати переоцінки торговельного обладнання, за умови, що згідно з розпорядчим документом про облікову політику поріг суттєвості для проведення переоцінки основних засобів встановлено у розмірі:

- 1) величини, що дорівнює 1 відсотку чистого прибутку (збитку) підприємства;
- 2) величини, що дорівнює 10-відсотковому відхиленню залишкової вартості об'єктів основних засобів від їх справедливої вартості.

Завдання 3. Розмежувати активи, які відносяться до об'єктів операційної чи інвестиційної нерухомості за кожною із наведених ситуацій.

1. Підприємству належить право фінансової оренди будівлі на 20 років. Будівля включає 30 окремих офісних приміщень. Підприємство передає ці офіси в операційну суборенду різним підприємцям.
2. Підприємство є власником автомайстерні. Над автомайстернею розташовується офіс, який надається в оренду третій стороні.
3. Підприємство є власником ділянки землі, на якій планує побудувати офісну будівлю для надання в оренду.

Завдання для лабораторних робіт

Завдання 1. Підприємство ввело в експлуатацію обладнання, первісна вартість якого становить 520 000,00 грн., очікувані ліквідаційна вартість – 20000 од. Загальний розрахунковий обсяг виробництва визначений підприємством у розмірі 500 000 од. (по роках відповідно: 1 рік: 100000 од., 2 рік – 120000 од., 3 рік – 130000 од., 4 рік – 70000 од., 5 рік – 80000 од. Очікуваний строк корисного використання складає 5 років. Нарахувати амортизацію обладнання усіма методами, передбаченими чинним законодавством. Порівняти результати нарахування амортизації за різними методами по роках. Обґрунтувати, який з методів необхідно застосовувати, якщо підприємство зацікавлене найскоріше здійснити амортизацію основних засобів.

Завдання 2. Підприємство придбало спецодяг виробничого призначення первісною вартістю 1200,00 грн. Загальний розрахунковий обсяг виробництва визначений підприємством у розмірі 8000 од. Очікуваний термін корисного використання спецодягу складає 2 роки. Ліквідаційна вартість дорівнює нулю. Нарахувати амортизацію спецодягу усіма методами, передбаченими чинним законодавством. Порівняти результати нарахування амортизації за різними методами по роках. Обґрунтувати, який з методів необхідно застосовувати, якщо підприємство зацікавлене найскоріше здійснити амортизацію основних засобів.

Тема 4. Формування облікової політики щодо оборотних активів

Проблемні питання для самостійного опрацювання та обговорення

1. Характеристика елементів облікової політики щодо оборотних активів.
2. Порядок визначення одиниці обліку запасів.
3. Способи обліку транспортно-заготівельних витрат, понесених на придбання запасів.
4. Методи оцінки вибуття запасів.
5. Способи обліку товарів.
6. Способи обліку готової продукції.
7. Способи оцінки незавершеного виробництва.
8. Дата первісного визнання необоротних активів та групи вибуття, утримуваних для продажу.
9. Методи нарахування резерву сумнівних боргів та спосіб визначення коефіцієнта сумнівності.
10. Дата визнання придбаних в результаті систематичних операцій фінансових активів.
11. Необхідність обґрунтування облікової політики в частині витрат незавершеного виробництва.
12. Елементи облікової політики в частині витрат незавершеного виробництва.
13. Варіанти оцінки залишків незавершеного виробництва та їх використання при формуванні облікової політики підприємства.
14. Періодичність інвентаризації залишків незавершеного виробництва як елемент облікової політики.
15. Розподіл загальновиробничих витрат і формування вартісної оцінки незавершеного виробництва.
16. Проблеми оцінки залишків незавершеного виробництва на дату балансу.
17. Оцінка залишків незавершеного виробництва: галузевий аспект.
18. Особливості формування залишків незавершеного виробництва при

використанні різних методів обліку витрат та калькулювання собівартості.

Практичні завдання

Завдання 1. На склад підприємства надійшли товари від постачальників за купівельними цінами на суму 1500,00 грн., ПДВ – 20%. Товари реалізовані покупцям за безготівковими розрахунками з націнкою 30%. Відобразити господарські операції з обліку руху товарів за купівельними цінами на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 2. На склад підприємства надійшли товари від постачальників за купівельними цінами на суму 1000,00 грн., ПДВ – 20%, торгова націнка – 30%. Впродовж місяця всі товари реалізовані населенню за готівку. Виручка від реалізації товарів здана в касу підприємства. Відобразити господарські операції з обліку руху товарів за продажними цінами на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 3. Підприємство «Агроресурс» виготовляє сівалки. У січні 2021 р. на виготовлення 25 сівалок списано у виробництво сировини і матеріалів на суму 85000,00 грн.; нарахована заробітна плата працівників, зайнятих виробництвом – 100000,00 грн.; нарахований єдиний соціальний внесок на заробітну плату працівників, зайнятих виробництвом – 22000,00 грн.; накопичено змінні загальновиробничі витрати: вартість послуг з опалення та водопостачання цеху – 2400,00 грн; накопичено постійні загальновиробничі витрати: заробітна плата майстра цеху – 2000,00 грн., нарахований на неї єдиний соціальний внесок – 440 грн. Відомо, що на кінець місяця в цеху знаходиться 7 сівалок, незавершених виробництвом.

Визначити вартість незавершеного виробництва, оцінюючи його до і після проведення оцінки готової продукції усіма можливими способами.

Завдання для лабораторних робіт

Завдання 1. На склад підприємства постачальником було доставлено такі товари:

- Цукерки «Ромашка» - 200 кг за ціною 550 грн, ПДВ – 20%;
- Печиво «До кави» - 50 кг за ціною 30 грн, ПДВ – 20%;
- Цукерки «Гулівер» – 30 кг за ціною 80 грн, ПДВ – 20%;

Транспортні витрати на доставку товарів склали 500,00 грн., крім того ПДВ – 20 %.

Визначити розмір транспортно-заготівельних витрат, що відносяться до придбаних товарів, якщо Наказом про облікову політику підприємства передбачено застосування прямого способу включення транспортно-

заготівельних витрат до первісної вартості товарів. Базою їх розподілу обрана купівельна вартість товарів. Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 2. У бухгалтерському обліку підприємства «Сігма» наведена наступна інформація щодо залишків на рахунках запасів станом на 01.01.2021 року:

- рахунок 201 «Сировина і матеріали» - 50000,00 грн.;
- рахунок 2011 «Транспортно-заготівельні витрати» - 8000,00 грн.

Згідно Наказу про облікову політику ТОВ «Сігма» передбачено використання непрямого способу включення транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості виробничих запасів.

У січні 2021 року на склад від постачальників було оприбутковано сировину й матеріали на суму 25000,00 грн., ПДВ – 20 %. Транспортні витрати за вказаною сировиною і матеріалами склали 2000,00 грн., ПДВ – 20 %. Впродовж місяця було списано у виробництво сировини й матеріалів на суму 10000,00 грн.

Визначити суму ТЗВ, що відносяться до списаних у виробництво сировини і матеріалів, та відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 3. Визначити собівартість списаного у виробництво цементу, використовуючи дані про його рух за липень 2020 р. (таблиця).

У Наказі про облікову політику передбачено застосування методу середньозваженої собівартості.

Визначити, використовуючи вихідні дані, собівартість вибуття цементу:

- 1) за щомісячною середньозваженою собівартістю;
- 2) за періодичною середньозваженою собівартістю.

Інформація про залишки та рух цементу за липень 2020 року

Показники	Кількість, кг	Ціна, грн.
1. Залишок на 1.07.2020 р.	500	3,50
2. Придбано за липень 2020 р.:		
05.07.2020 р.	550	3,80
18.07.2020 р.	300	3,65
3. Списано у виробництво за липень 2020 р.		
08.07.2020 р.	880	?
23.07.2020 р.	350	?

Завдання 3. У бухгалтерському обліку підприємства «Сіґма» наведена наступна інформація щодо залишків та руху печива «До кави».

Таблиця

Дані про залишки та рух печива «До кави» за липень 2020 року

Показники	Кількість, кг	Ціна, грн.
Залишок печива на 01.07.2020 р.	50	30,00
Придбано печива за липень 2020 р.:		
05.07.2020 р.	24	32,50
13.07.2020 р.	32	34,20
Реалізовано печиво за липень 2020 р.		
18.07.2020 р.	63	?
Залишок печива на 31.07.2020 р.	?	?

Визначити собівартість реалізованого печива усіма можливими методами, передбаченими чинним законодавством.

Завдання 4. Підприємство «Сіґма» заборгувало фірмі «Омега» 10000,00 грн. Відомо, що вартість оборотних активів підприємства «Сіґма» складає 1560320,00 грн., а поточних зобов'язань - 513689,00 грн. Наказом про облікову політику підприємства передбачено застосування методу абсолютної суми сумнівної заборгованості. Визначити розмір резерву сумнівних боргів.

Завдання 5. Станом на 31.12.2020 р. ТОВ «Сіґма» має дебіторську заборгованість в сумі 25300,00 грн. Групування дебіторської заборгованості за строками її непогашення здійснено наступним чином:

Таблиця

Групування дебіторської заборгованості за термінами непогашення

Група	Термін непогашення	Підприємства, що належать до групи	Залишок дебіторської заборгованості на початок періоду	Сума фактично списаної безнадійної дебіторської заборгованості за період, грн.	Сума дебіторської заборгованості на кінець періоду, грн.
1 група	0-1 місяць	ТОВ «Альфа»	8500	180	2380
2 група	1-2 місяці	ТОВ «Омега»	3600	235	3100
3 група	2-3 місяці	ПрАТ «Онiкс»	5600	410	4080
4 група	3-6 місяців	ТОВ «Олео»	7600	980	4780

Наказом про облікову політику ТОВ «Сіґма» передбачено застосування методу коефіцієнта сумнівності на основі класифікації дебіторської

заборгованості за строками непогашення. Визначити розмір резерву сумнівних боргів.

Завдання 6. ТОВ «Сігма» у 2020 році отримало чистий дохід від реалізації продукції в сумі 230000,00 грн. Залишки дебіторської заборгованості на початок періоду склали 56320,00 грн. Сума фактично списаної безнадійної дебіторської за період – 19500,00 грн. Наказом про облікову політику ТОВ «Сігма» передбачено застосування методу коефіцієнта сумнівності на основі визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході.

Визначити розмір резерву сумнівних боргів.

Завдання 7. Сума дебіторської заборгованості ТОВ «Сігма» на початок 2021 р. становить 535690,00 грн. Відомо, що на початок 2018 р. сума дебіторської заборгованості становила 130000,00 грн, а сума списаної безнадійної дебіторської заборгованості за 2018 рік складала 5600,00 грн; на початок 2019 р. сума дебіторської заборгованості становила 154630,00 грн, а сума списаної безнадійної дебіторської заборгованості за 2019 рік складала 6410,00 грн; на початок 2020 р. сума дебіторської заборгованості становила 475630,00 грн, а сума списаної безнадійної дебіторської заборгованості за 2020 рік складала 9500,00 грн.

Наказом про облікову політику ТОВ «Сігма» передбачено застосування методу коефіцієнта сумнівності на основі визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду безнадійної дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3 роки.

Визначити розмір резерву сумнівних боргів.

Тема 5. Формування облікової політики щодо пасивів

Проблемні питання для самостійного опрацювання та обговорення

1. Які фахівці мають приймати участь у розробленні положень розпорядчого документу з облікової політики в частині власного капіталу та зобов'язань?
2. Організаційні аспекти формування облікової політики щодо капіталу
3. Методичні аспекти формування облікової політики щодо капіталу
4. Організаційні та методичні аспекти формування облікової політики розрахунків з учасниками
5. Організаційні аспекти формування облікової політики щодо зобов'язань підприємства
6. Методичні аспекти формування облікової політики щодо зобов'язань

- підприємства
7. Організаційні та методичні аспекти формування облікової політики щодо забезпечення та резервів.

Практичні завдання

Завдання 1. ТОВ «Сіґма» надає 3-місячний термін гарантії на реалізовану продукцію. Аналітичні дані підприємства свідчать про те, що у 2020 р. витрати на гарантійне обслуговування склали 10300,00 грн., у 2020 р. дохід від реалізації продукції склав 156000,00 грн. У березні 2021 р. дохід від реалізації продукції склав 55000,00 грн. Здійснити нарахування забезпечення на виконання гарантійних зобов'язань та відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання для лабораторних робіт

Завдання 1. 01.03.21 ТОВ «Сіґма» отримало кредит у розмірі 350000 грн. строком на чотири роки під 15 % річних. Умовами кредитного договору передбачено, що заборгованість підприємства по основній сумі боргу погашається щороку, частинами, одночасно з виплатою відсотків за кредит. Необхідно розрахувати суму відсотків, належних до сплати та скласти графік погашення зобов'язань за кредитним договором (у вигляді таблиці).

Таблиця

Дата	Погашення основної суми боргу, грн	Відсотки за кредит, грн	Сума виплат, грн (гр.2+гр.3)	Залишок основної суми кредиту, грн
1	2	3	4	5

Завдання 2. У ТОВ «Сіґма» річна планова сума оплати відпусток складає 80000 грн., річний плановий фонд оплати праці - 1093970 грн. Розрахувати суму забезпечень виплат відпусток.

Таблиця

Місяць	Фактична заробітна плата, грн	Забезпечення виплат відпусток, грн

01	84500	
02	85200	
03	86300	
04	84600	
05	85400	
06	93400	
07	93800	
08	92630	
09	92840	
10	98300	
11	98500	
12	98500	

Тема 6. Формування облікової політики щодо доходів, витрат та фінансових результатів

Проблемні питання для самостійного опрацювання та обговорення

1. Організаційні аспекти формування облікової політики щодо доходів
2. Методичні аспекти формування облікової політики щодо доходів
3. Організаційні аспекти формування облікової політики щодо витрат
4. Методичні аспекти формування облікової політики щодо витрат
5. Організаційні аспекти формування облікової політики щодо фінансових результатів
6. Методичні аспекти формування облікової політики щодо фінансових результатів
7. Взаємозв'язок обліку витрат та калькулювання собівартості продукції в контексті формування облікової політики.
8. Облікова політика як елемент управління витратами та собівартістю.
9. Цільова спрямованість облікової політики в частині соціальних витрат.
10. Інтелектуальний капітал та соціальні витрати.
11. Напрями розвитку облікової політики в частині соціальних витрат: рівень державного регулювання та рівень суб'єкта господарювання

Практичні завдання

Завдання 1. Господарські операції з обліку витрат ТОВ «Сігма» наведено в таблиці.

Таблиця

Господарські операції з обліку витрат ТОВ «Сігма»

Зміст господарської операції	Сума, грн.
1. Списано сировину і матеріали на виготовлення продукції	10000,00
2. Нараховано заробітну плату	
- працівникам зайнятим виробництвом	12000,00
- адмінперсоналу	3500,00
- працівникам, зайнятим збутом	6400,00
3. Нараховано єдиний соціальний внесок від заробітної плати	
- працівників, зайнятих виробництвом (22%)	?
- адмінперсоналу (22%)	?
- працівникам, зайнятим збутом (22%)	?
4. Нараховано амортизацію	
- виробничого обладнання	2000,00
- офісного обладнання	2150,00
5. Списано витрати на відрядження головного бухгалтера	800,00
6. Нараховано рекламному агентству за надані послуги з реклами продукції	480,00
Відображено податковий кредит з ПДВ – 20%	?
7. Списано пакувальні матеріали для пакування готової продукції	320,00
8. Списано втрати від псування запасів	270,00
9. Віднесено на витрати визнані економічні санкції за порушення податкового законодавства	120,00
10. Нараховано податок на прибуток підприємства	1500,00

Відобразити господарські операції з обліку витрат ТОВ «Сігма» на рахунках бухгалтерського обліку з використанням рахунків:

- 1) 8 і 9 класів;
- 2) 9 класу.

Завдання 2 Навчальний центр проводить трьохмісячні курси з підготовки бухгалтерів. Початок навчання - 01.01.20... р., курс навчання - 120 годин. Загальна вартість навчання згідно із затвердженим кошторисом - 9000 грн. Надійшла оплата за навчання згідно з угодами про надання послуг: на 01.01.20.. р.– 6000 грн.. на 01.02.20...р. – 2000 грн., на 01.03.20...р. – 1000 грн. Усього - 9000 тис. грн. (без ПДВ). Виконані роботи: січень - 40 год.; лютий - 30 год.; березень - 50 год. Згідно з кошторисом витрат оплата викладачам за навчальну годину (включаючи нарахування на обов'язкове страхування) складає 100 грн., адміністративні загальногосподарські витрати кожного місяця - 1500 грн. Визначити доходи кожного місяця 1 кварталу шляхом

використання двох методів - питомої ваги витрат, яких зазнає підприємство у зв'язку з наданням послуг, у загальному обсягу витрат та методу питомої ваги послуг на певну дату в загальному обсягу послуг.

Завдання 3. Аудиторська фірма ТОВ «Оптім» отримала замовлення на надання аудиторських послуг ПАТ «Сігма». Вартість замовлення склала 25400,00 грн., у тому числі ПДВ, строк виконання замовлення 10 днів, собівартість наданих послуг 8950,00 грн. Відобразити господарські операції з обліку наданих послуг ТОВ «Оптім» на рахунках бухгалтерського обліку, оцінюючи доходи від них шляхом вивчення виконаної роботи.

Завдання для лабораторних робіт

Завдання 1. За звітний місяць кондитерським цехом вироблена продукція. Загальна сума фактичних витрат на виробництво печива склала 653240 грн.

Таблиця

Види продукції	Кількість одиниць, ц	Нормативна собівартість 1ц, грн	Загальна собівартість виробленої продукції, грн
Печиво «До кави»	20	2000,00	
Печиво «До чаю»	25	2400,00	
Печиво «Топлене молоко»	40	1800,00	
Печиво «Крекер»	6	2100,00	
Печиво «Тоффі»	21	3500,00	
Печиво «Кунжутне»	15	3400,00	
Всього	х	х	

Визначити фактичну собівартість продукції та калькуляційні різниці.

Завдання 2. Аудиторська фірма ТОВ «Оптім» уклала договір на консультативне обслуговування ПАТ «Сігма» терміном на три місяці (квітень-червень 2021 р.). Впродовж цього періоду було передбачено надання 930 хвилин консультацій. Загальна вартість послуг склала 10296,00 грн., у тому числі ПДВ, собівартість 1 хв. консультацій – 3,00 грн. ПАТ «Сігма» було використано: у квітні 2021 р. – 300 хвилин консультацій; у травні 2021 р. – 180 хвилин консультацій; у червні 2021 р. – 240 хвилин консультацій.

Відобразити господарські операції з обліку наданих послуг ТОВ «Оптім» на рахунках бухгалтерського обліку, оцінюючи доходи від них шляхом

визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату у загальному обсязі послуг, які мають бути надані.

Завдання 3. ТОВ «Сігма» уклало договір з ТОВ «Альфа» на надання послуг з обслуговування комп'ютерної техніки. Вартість робіт становить 7500,00 грн., у т.ч. ПДВ. Очікувана собівартість ремонтних робіт складає 3500,00 грн. Термін виконання договору – 3 місяці (квітень-червень 2021 р.).

Після закінчення першого місяця сума фактично понесених витрат на ремонт складала 1000,00 грн., у другому місяці – 1200,00 грн., у третьому – 1300,00 грн.

Відобразити господарські операції з обліку наданих послуг ТОВ «Альфа» на рахунках бухгалтерського обліку, оцінюючи доходи від них шляхом визначення питомої ваги витрат, яких зазнало підприємство у зв'язку з наданням послуг за місяць, у загальній очікуваній сумі витрат, які мають бути понесені.

Тема 7. Вплив варіантності обліку на фінансову звітність суб'єктів господарської діяльності

Проблемні питання для самостійного опрацювання та обговорення

1. Вплив облікової політики на основні показники діяльності підприємства.
2. Взаємозв'язок облікової політики та показників фінансової звітності.
3. Вплив облікової політики на показники Балансу (Звіту про фінансовий стан).
4. Вплив облікової політики на показники Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).
5. Вплив облікової політики на показники Звіту про рух грошових коштів.
6. Вплив облікової політики на показники Звіту про власний капітал.
7. Вплив облікової політики на показники Приміток до річної фінансової звітності.
8. Взаємозв'язок облікової політики та показників фінансового стану і ділової активності підприємства.
9. Вплив облікової політики на оцінку майнового стану підприємства.
10. Вплив облікової політики на оцінку фінансової стійкості підприємства.
11. Вплив облікової політики на оцінку ліквідності підприємства.
12. Вплив облікової політики на оцінку платоспроможності підприємства.

13. Вплив облікової політики на оцінку ділової активності підприємства.

14. Порівняйте вплив на фінансовий результат підприємства застосування прямолінійного та одного з прискорених методів нарахування амортизації. Обґрунтуйте критерії доцільності використання кожного з порівняних методів нарахування амортизації.

Практичні завдання

Завдання 1. Встановити вплив елементів облікової політики на показники окремих форм фінансової звітності, узагальнивши результати дослідження в таблиці:

Елементи облікової політики	Вплив на показники фінансової звітності				
	<i>Код і назва статті</i>				
	Баланс	Звіт про фінансові результати	Звіт про рух грошових коштів	Звіт про власний капітал	Примітки до річної фінансової звітності
...					

Завдання для лабораторних робіт

Завдання 1. Оцінити показники фінансового стану та ділової активності ТОВ «Сігма» до та після зміни облікової політики підприємства за наступними даними; визначити відхилення за показниками фінансового стану та ділової активності ТОВ «Сігма» та оцінити, який вплив вони здійснили на фінансовий стан.

Таблиця 1

Показники фінансової звітності ТОВ «Сігма» станом на 31.12.2019 року

Показники	Сума, тис. грн.
Нематеріальні активи:	
залишкова вартість	?
первісна вартість	95000
амортизація	15000
Основні засоби	
залишкова вартість	?
первісна вартість	1560000
знос	75600
Разом необоротних активів	?
Запаси	55250

Дебіторська заборгованість	45098
Грошові кошти та їх еквіваленти	10960
Разом оборотних активів	?
Разом активів підприємства	?
Власний капітал	5600000
Довгострокові зобов'язання	25000
Поточні зобов'язання	?
Разом джерел формування активів підприємства	?
Виручка від реалізації	8960000
Собівартість реалізації	5876000
Витрати	795000
Чистий прибуток	23590
Нерозподілений прибуток	16430

У результаті зміни окремих елементів облікової політики та перерахунку показників звітності первісна вартість нематеріальних активів зменшилася на 2 %, первісна вартість основних засобів збільшилась на 3 %, вартість запасів скоротилася на 1,5 %, величина дебіторської заборгованості зменшилася на 4 %, власний капітал зменшився на 2%, собівартість реалізації збільшилась на 1%, витрати зросли на 2,5%, чистий і нерозподілений прибуток зменшились на 1,5%.

Тема 8. Організаційні аспекти формування облікової політики

Проблемні питання для самостійного опрацювання та обговорення

1. Назвіть та охарактеризуйте форми організації бухгалтерського обліку на підприємстві.
2. Назвіть права та обов'язки головного бухгалтера.
3. Назвіть обов'язки керівника підприємства.
4. В яких випадках головний бухгалтер несе відповідальність?
5. Які фактори необхідно врахувати при визначенні переліку матеріально-відповідальних осіб?
6. Яким чином відбувається закріплення матеріальної відповідальності?
7. Що таке «робочий план рахунків»?
8. Вимоги до робочого плану рахунків.
9. Що таке документообіг та як він здійснюється на підприємстві?
10. Що таке «інвентаризація»?
11. Назвіть випадки обов'язкового проведення інвентаризації.
12. Назвіть основні завдання інвентаризації.
13. Який порядок проведення інвентаризації на підприємстві?
14. Перерахуйте методи оцінки активів та охарактеризуйте їх.

15. Порядок зберігання документів на підприємстві.
16. Порядок утилізації документів підприємства.
17. Сутність облікової політики управлінського обліку.
18. Що повинен охоплювати організаційний аспект облікової політики в системі управлінського обліку?
19. Як особливості розробки облікової політики у системі управлінського обліку?

Практичні завдання

Із наведеного переліку показників оберіть дані, які відображаються в наказі про облікову політику підприємства та в додатках до нього.

Таблиця

Перелік показників підприємства	Перелік показників підприємства
Форма власності	Межа істотності
Метод амортизації основних засобів	Порядок створення резервів сумнівних боргів
Розмір статутного капіталу	Галузь діяльності
Вартісна межа віднесення активів до інших необоротних матеріальних активів	Питома вага кожного засновника в статутному капіталі підприємства
Місцезнаходження підприємства	Очікувані напрямки інвестування
Перелік контрагентів	Форма обліку
Порядок документообігу	Склад інвентаризаційної комісії
Перелік матеріально відповідальних осіб	Середньоспискова чисельність працюючих
Технологія виробництва	Методи оцінки вибуття запасів
Метод амортизації та діапазон термінів використання нематеріальних активів	Перелік форм первинних документів, які застосовуються на підприємстві
Розмір податку на прибуток	Порядок розподілу прибутку

Завдання для лабораторних робіт

На підставі даних суб'єкта господарювання, обраного для виконання індивідуального завдання:

- визначити склад робочої групи, що має брати участь у розробці Наказу з облікової політики;
- визначити етапи формування Наказу про облікову політику,

використовуючи інструменти моделювання бізнес-процесів (наприклад, Creately.com);

- визначити елементи облікової політики, що необхідно включити до Наказу з облікової політики;
- обґрунтувати вибір альтернативного варіанту і порівняти з діючим на підприємстві за окремим елементом облікової політики;
- визначити необхідні додатки до наказу про облікову політику;
- критично оцінити внутрішні регламенти облікової політики на підприємстві.

4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

На підставі даних суб'єкта господарювання, що обраний здобувачем для виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, необхідно проаналізувати структуру Наказу про облікову політику (чи іншого аналогічного розпорядчого документа). Здобувачам слід оцінити:

- загальну структуру наказу та наявність усіх необхідних структурних елементів;
- повноту охоплення ним різних аспектів облікової політики (методичних, організаційних, техніко-технологічних);
- відповідність положень Наказу чинному законодавству, що регламентує ведення фінансового обліку;
- відповідність положень Наказу потребам управління суб'єктом господарювання;
- відповідність положень Наказу галузевим особливостям та специфіці підприємства.

Обґрунтуйте доповнення і зміни до Наказу, які б могли бути внесені до нього на підставі виявлених недоліків.

Результати виконання індивідуальної роботи слід оформити у вигляді звіту та надати викладачу на перевірку у встановлені терміни.

Обсяг звіту має становити 10-15 сторінок стандартного формату А4. Розмір шрифту – 14 кегль, інтервал між рядками – одинарний.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ТА ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Кулик В. А., Левченко З. М. Облікова політика підприємства : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2020. 238 с.
2. Облікова політика : навч. посіб. / Г. М. Давидов, В. М. Савченко, О. В. Пальчук, та ін.; за заг. ред. Г. М. Давидова. 2-ге вид., перероб. і доп. Кропивницький : ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 362 с.
3. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник / Н. Л. Правдюк, Л. В. Коваль, О. В. Коваль. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 647 с.

Додаткова

4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору, затверджені наказом Міністерства фінансів України № 11 від 23 січня 2015 р. URL: <https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/metod-recomendacii-buhobliku-subjektivderjavnogo-sektoru/metodichni-rekomendatsiyi-shchodo-oblikovoyi-politiki/>
5. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. № 635. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
6. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору: затверджені Наказом Мінфіну від 23.01.2015 р. № 11. URL: <https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/metod-recomendacii-buhobliku-subjektivderjavnogo-sektoru/metodichni-rekomendatsiyi-shchodo-oblikovoyi-politiki/>
7. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. URL: <https://www.minfin.gov.ua>
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 1541 від 28.12.2009. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0103-10>
9. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Наказ Мінфіну від 24.05.95 № 88. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL: www.rada.gov.ua
11. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування. Наказ МФУ від 30.11.99 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
12. Про облікову політику : лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793 URL: <http://www.minfin.gov.ua>
13. Славкова О. П., Гаркуша С. А. Впровадження автоматизації обліку: вимоги та підхід. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2015. Випуск 4. С.1046–1049.

14. Управлінські інформаційні системи в обліку та оподаткуванні : навч. посіб. / В. М. Краєвський, Л. В. Титенко, Т. М. Паянок, Н. В. Параниця, С. В. Богдан / Університет ДФС України. Ірпінь, 2020. 288 с.
15. Черножукова А. М., Лобозинська Т. П. Порівняльний аналіз автоматизованих систем бухгалтерського обліку на 521 підприємствах України. Ефективна економіка. 2017. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5661>